Львівський національнйи університет імені Івана Франка
Філософський факультет
Кафедра психології

О. С. Штепа

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З КУРСУ «ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

для студентів-культурологів 2 курсу
денної форми навчання

ЛЬВІВ-2016

Рекомендовано до друку кафедрою психології
протокол №_____від_____2016р.
Рекомендовано до друку Вченою радою
філософського факультету
протокол №_____від _____2016р.

Розробила: канд. психол. наук, доц. Штепа О. С.

Рецензент: канд. філос. наук., проф. Грабовська С. Л.

Методичні рекомендації до курсу
«Педагогічна психологія»
для студентів-культурологів 2 курсу денної форми навчання

Підписано до дуку _____. Формат 60х84/16. 30с. Умовн. друк. акушів 1,0.
Наклад _____ прим. Замовл. №_____.

Мета курсу – формування психологічної компетентності та особистісної готовності студентів до майбутньої професійної діяльності.

Завдання: проаналізувати особливості зв'язку навчання, виховання й розвитку особистості. Охарактеризувати типи змін особистості у ситуації навчання. Охарактеризувати проблеми формування спрямованості особистості. Проаналізувати зв'язок індивідуально-психологічних властивостей особистості з успішністю її навчання. Охарактеризувати головні концепції мотивації до навчання. Визначити типи мотивування особи до навчання. Проаналізувати ефективність концепцій навчання. Встановити типи компетентностей, що актуалізуються за різних концепцій навчання. Проаналізувати соціально-психологічні властивості особливості. Охарактеризувати особливості впливу взаємин учасників малої групи на рівень ефективності їх навчання. Охарактеризувати типи та головні завдання педагогічного спілкування. Проаналізувати інтегративні психологічні властивості особистості вчителя.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати: основні концепції змін особистотсі, структурні компоненти особистоті, головні концепціїї навчання, навчальні компетенції, типи навчальнх завдань, методи виховання, теорії мотивації навчання, компоненти психологічного клімату навчальної групи, структуру психолого-педагогічної характеристики суб'єктна навчання та навчальної групи, крос-культурні погляди на особистість вчителя, головні завдання педагогічного спілкування;

вміти: визначати психологічні особливості суб'єктів навчання й характеризувати перспективи їх змін у процесі й результаті навчання, складати психолого-педагогічну характеристику на суб'єкта навчання й навчальну групу та надавати рекомендації щодо особливостей навчання, виховання та розвитку.

Набуття студентами компетентності з курсу можливе за актуалізації їхніх знань з курсів «Історія філософії», «Культурологія», «Загальна психологія», «Соціальна психологія».

Загальна кількість годин – 64 год., з них – 16 год. лекційних та 16 год. семінарсько-практичних занять. Кількість годин самостійної роботи студентів з курсу становить 32 год.

Форма підсумкового контролю **– залік.**

Календарний план курсу

Тема	Кількість лекційних годин	Кількість семінарсько-практичних годин	Кількість годин самостійної роботи	Разом (год.)
Змістовий модуль 1. Психолого-педагогічна характеристика суб'єктів навчання та навчальної групи				
Тема 1. Педагогічна психологія як наука	2	2	4	8
Тема 2. Особливості психолого-педагогічної характеристики особистості	2	2	4	8
Тема 3. Психолого-педагогічна характеристика навчальної групи	2	2	4	8
Тема 4. Особистість вчителя	2	2	4	8
Змістовий модуль 2. Психологія навчання та мотивування до навчання				
Тема 5. Теорії мотивації навчання	2	2	4	8
Тема 6. Прикладні концепції мотивування до навчання	2	2	4	8
Тема 7. Характеристика головних концепцій навчання	2	2	4	8
Тема 8.Головні завдання педагогічного	2	2	4	8

спілкування				
Усього годин	16	16	32	64

БАЗОВИЙ ПІДРУЧНИК

1. Власова О. І. Педагогічна психологія: Навч. пос. – К.: Либідь, 2005

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Данилюк І. В. Історія психології в Україні: Західні регіони (остання чверть 19 – перша половина 20 століття). – К.: Либідь, 2002
2. Джонсон Девід В. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування / Девід В. Джонсон [пер. с англ.]. – К.: Вид. Дім “КМ Академія”, 2003.
3. Занюк С. С. Психологія мотивації / С. Занюк [навч. посіб.]. – К.: Либідь, 2002.
4. Копець Л. В. Психологія особистості / Л. Копець. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2007.
5. Крэйн У. Теории развития. Секреты формирования личности / У. Крэйн [пер. с англ.]. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 512с.
6. М’ясоїд П. А. Загальна психологія / М. М’ясоїд [навч. посіб]. – К.: Вища шк., 2006.
7. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія. Підручник: У 2 кн. Кн. 2. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. К., 2006.
8. Основи психології [підручн.] / За заг ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К.: Либідь, 1999.
9. Партико Т. Б. Загальна психологія / Т.Партико [навч. пос.]. – К.: Вид. Дім “ІнЮРЕ”, 2008.
10. Психологія особистості: Словник-довідник / За ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. – К.: Рута, 2001
11. Роменець В.. Історія психології ХХ століття / В. Роменець, І. Маноха. – Київ: Либідь, 1998.

12. Титаренко Т. М. Життєвий світ особитості: у межах і за межами буденності / Т. Титаренко. – К.: Либідь, 2003.
13. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теории, эксперименты, упражнения. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2001.
14. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: Проблема людини та її меж. – К.: Наукова думка, 2000
15. Шепа О. С. Особистісна зрілість: Модель. Опитувальник. Тренінг. Монографія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 232с.
16. Штепа О. С. Самоменеджмент (самоорганізування особистості) : [навч. посібник] / О. Штепа. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – С. 294-329.

Оцінювання знань студентів з спецкурсу за видами завдань

Види завдань	Кількість завдань протягом семестру	Максимальна кількість балів, що нараховується за правильне виконання одного завдання	Максимальна кількість балів за певний вид завдань
Виконання завдань на семінарсько-практичних заняттях	6	10	60
Самостійні роботи	2	20	40
		Всього	100

ПЛАНИ СЕМІНАРСТКО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З СПЕЦКУРСУ

Тема 1: Педагогічна психологія як наука

Предмет сучасної педагогічної психології. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками. Основні історичні етапи розвитку педагогічної психології як науки. Методи педагогічної психології. Головні категорії педагогічної психології. Проблема співвідношення навчання, виховання та розвитку особистості. Зміни особистості у процесі й результаті навчання. концепціїї внутрішнії змін людини. Проблеми саморозвитку особистості. Акмеологічна модель особистості суб'єкта начання. Типи спрямованості особистості та проблема становлення спрямованості особи.

Головні питання та завдання семінарського заняття:

1) якими є головні етапи становлення предмету педагогічної психології?
2) проаналізуйте проблему співвідношення навчання, виховання та розвитку особистості,
3) охарактеризуйте проблеми педагогічної психології,
4) охарактеризуйте особливості методів педагогічної психології,
5) якими є головні етапи внутрішніх змін особистоті?

Завдання

Загадка семи мудреців (час: 20−30 хв) (авт.)

Інструкція: перед вами висловлювання семи видатних мудреців світу. Ці висловлювання є їхнім життєвим кредо, в якому кожен із них намагався викласти своє бачення сенсу життя. Ці сім мудреців жили приблизно в один час – у 6 ст. до н. е. Можливо, логічне і гармонійне поєднання їхніх висловів в єдиній максимі містить загадку сенсу життя. Спробуйте її розгадати! Ваше завдання – об'єднати вислови мудреців в один, логічно завершений. За потребою можна використовувати для з'єднання висловів і інші слова, але мінімально. Не переставляйте місцями слова у висловлюваннях, можна змінювати лише їх відмінки та порядок самих висловів.

- Ніколи не перебільшуючи (Солон).
- Усьому знати міру (Клеобул).
- Тяжкий тягар – невігластво (Фалес).
- Усе своє носити з собою (Біант).
- Обмірковувати усе заздалегідь (Періандр).
- Не поспішати у дорозі (Хілон).
- Важко людині бути хорошою (Піттак).

Обговорення: що означає для людини «бути хорошою»? У чому виявляється самовиховання людини? що є важливим для людини у житті? Чому важливо людині навчитися?

Література до теми

1. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посібн. – К.: Либідь, 2005.
2. Основи психології / за ред. О. Киричука, В. Роменця. – К.: Либідь, 1999.
3. Савчин М. Педагогічна психологія: навч. посібн. – К.: Аккадемвидав, 2007.

Тема 2: Особливості психолого-педагогічної характеристики особистості

Відмінності психологічної характеристики та психологічного портрету особи. Мета, завдання, принципи психологічної характеристики особистості. Структура характеристики, зміст висновків, напрями рекомендацій.

Завдання: на основі наведеного опису особи складіть її психолого-педагогічну характеристику. Обґрунтуйте зроблені висновки та надані рекомендації.

Опис особи

Ореста – студентка 4 курсу філологічного факультету. Вчиться на “відмінно”, причому, для неї важливо, щоб з усіх курсів сума балів дорівнювала саме 100. У навчальній групі має трьох подружок, які також вчаться відмінно. Їхня дружба виявляється у спільному відвідуванні кафе та розмовах під час перерв між парами. Водночас, у відповідях на семінарських заняттях Ореста конкурує з ними щодо більшого часу на свою відповідь та вищих балів. З

іншими одногрупницями має рівні взаємини, коли їй щось потрібно – досягне, незважаючи на інтереси інших.

У навчанні цілеспрямована, має добру пам'ять. Під час лекцій намагається усе докладно занотувати, тому часто не встигає і дивиться у більш стислий конспект подружки. Свій конспект веде "гарно" – встигає його оформлювати трьома різними кольорами. Її відповіді та курсові роботи – на рівні доброї компеляції, але не містять самостійної творчої думки. Для підготовки до занять читає близько 80% літератури, вказаної викладачем до теми. Теми курсових робіт обирає однією з перших, але потім довго вагається, чи зробила добрий вибір – чи буде література до теми, чи зможе розкрити тему; при цьому може запитати подружок, що вони їй порадять. Керівником курсових робіт воліє обирати професорів кафедри, оскільки планує вступати до аспірантури і не приховує цього.

У знайомих для неї соціальних ситуаціях діє рішуче та самостійно, не озираючись на інших та не рахуючись з їхніми інтересами; у незнайомих соціальних ситуаціях – чекає, доки хтось виявить ініціативу, щоб, як вона каже, "навчитись на чужих помилках". Коли вона у доброму гуморі (найчастіше, коли отримала високий бал за відповідь), у спілкуванні з навколишніми привітна та жартівлива. Якщо ж настрою немає, або до неї звертаються з питанням чи проханням, коли вона спрямована на досягнення певної цілі – може різко відповісти та продовжувати займатись своєю справою. Брала участь у фахових олімпіадах з 2-го курсу та посідала 2-3 місця.

Література до теми

1. Неровня О. Методичні рекомендації для складання психолого-педагогічної характеристики особистості учня (студента) та навчальної групи студентами непсихологічних спеціальностей / О. Неровня, О. Штепа. – Методичні рекомендації, Львів, 2011.
2. Копець Л. В. Психологія особистості / Л. Копець. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2007.

Тема 3: Психолого-педагогічна характеристика навчальної групи

Особливості навчальної групи: етапи формування, гупові процеси (лідерство, мобінг, конформізм), групові цінності, психологічний клімат. Соціально-психологічні властивості учасника малої групи: тип поведінки у конфлікті (за Джонсонами), полезалежність / поленезалежність, головні соціальні ролі у групі, соціальні компетенції, тип соціальної спрямованості. Характеристика умінь працювати у групі.

Завдання 1: на основі наведеного опису малої групи складіть її психолого-педагогічну характеристику. Обґрунтуйте зроблені висновки та надані рекомендації.

Опис групи

Група Y є навчальною групою студентів 2 курсу однієї з гуманітарних спеціалізацій. У групі 28 осіб, з них – 4 хлопці. У групі є чотири великих угруповання по 4 – 8 осіб, дві діади та троє одинаків.

На заняттях особливо активними є дві групки – дівчата відповідають на запитання, цікавляться практичним застосуванням знань. Інші сумлінно виконують завдання, але відповідають лише тоді, коли їх питає викладач. Також виявляють високий загальний рівень знань дві дівчинки та хлопець, які є одинаками в групі. Вони намагаються сісти в аудиторії окремо від інших, дівчата і під час перерви майже ні з ким не спілкуються. Коли хтось з них відповідає або запитує, інші студенти слухають з цікавістю. Але ніколи не говорять їм заданого завдання, якщо ті пропустили заняття. За інтерактивних завдань, академічно «слабші» студенти намагаються уникати співпраці з «сильними».

Староста групи є ініціативна та емоційна. Вона вміє голосно повідомити групу про зміни у розкладі та вигуком змусити групу бути тихіше на парі. При цьому декілька осіб завжди її передражнюють або щось буркотять. За результатами опитування щодо стилю поведінки у конфліктній ситуації,

староста була приємно здивована притаманною їй стратегією – “тиск”. Старосту як особистість, а не як “посадовця” підтримують четверо дівчат. Усі п’ятеро характеризуються високим рівнем інтелектуальної компетентності, покладаючись на яку вони не зажди готові до практичних знать.

Конфлікти у групі виникають «робочі» – стосовно погодження відпрацювання занять, часу збирання грошей на ксерокопії та купівлю ялинки для прикрашання аудиторії. Останнє слово завжди за старостою, яка спочатку питається групу, а потім приймає власне рішення. Іноді їй суперечить одна з дівчат, яка ні з ким в групі не товаришує. У її вмінні переконати групу виявляються здібності лідера.

Завдання 2: опрацюйте опитувальник «Ролі у гупі» та визначте властиву вам соціальну роль у групі. Проаналізуйте ваші сильні і слабкі сторони як учасника групи.

Опитувальник «Ролі у гупі» (М. Белбін, адаптація Л. Кирилюк та В. Величко) (літ.: *Кирилюк Л.* Активное обучение: инструментарий и методы / Л. Кирилюк, В. Величко, Д. Карпиевич, Е. Карпиевич // Практична психологія та соціальна робота. – №2. – 2006. – С. 31-36).

Інструкція: до вашої уваги сім розділів, кожен з яких містить перелік певних властивостей особистості. На кожен розділ виокремлено 10 балів, у межах яких потрібно оцінити, наскільки вам властива кожна з характеристик переліку. Якщо ви вважаєте, що з переліку вам властива лише одна характеристика, 10 балів потрібно проставити напроти цієї характеристики. Якщо ви вважаєте, що вам властиві декілька або усі характеристики з переліку, необхідно кожній з характеристик присвоїти відповідну суму балів так, щоб загальна сума дорівнювала 10. Чим більше властива вам певна характеристика – тим більше балів слід їй присвоїти.

Опрацюйте результати та визначте властивий вам тип лідера. Порівняйте отримані результати з тими, що були отримані при виконанні завдання “Фільм

про моє життя”, щоб визначити, наскільки ефективним учасником команди ви можете бути.

ЧАСТИНА 1		
Вважаю, що мій внесок у роботу групи полягає у тому, що ...		Бали
а	Я можу швидко зауважити і використати нові можливості	
б	Можу добре працювати з дуже різними людьми	
в	Моя природна властивість “народжувати” нові ідеї	
г	Моя сила полягає у тому, що я можу з членів групи “витягнути” в них найкращі риси (щоб вони сприяли досягненню цілей і завдань групи)	
д	Моє головне вміння у спроможності доводити справи до завершення	
е	Я в стані сприймати на певний час непопулярність моєї особи, якщо це матиме корисні наслідки для роботи групи	
є	Зазвичай відчуваю, що є реалістичним, якщо йдеться про досягнення успіху	
ж	Можу без упереджень запропонувати альтернативний вихід	
	Усього	10
ЧАСТИНА 2		
Якщо я роблю певні помилки, коли працюю у групі, то це тому, що ...		Бали
а	Я не можу заспокоїтись, коли на нараді немає порядку	
б	Іноді забагато уваги присвячую ідеям, які не до кінця продумані	
в	Можу почати багато говорити тоді, коли група працює над новими ідеями	
г	Мій холодний погляд на справи перешкоджає мені приєднатися до ентузіазму колег	
д	Часом мене сприймають як людину, яка надто переймається дрібницями	
е	Мені важко керувати “на першій лінії”, оскільки я відчуваю велику відповідальність за атмосферу у групі	
є	Маю схильність розмірковувати над своїми планами тоді, коли усі працюють над ідеєю. Як наслідок – втрачаю контакт з групою	
ж	Колеги дивляться на мене, як на людину, яка концентрує увагу на негативному розвитку справи	
	Усього	10
ЧАСТИНА 3		
Коли я разом з іншими залучений до підготовки проекту ...		

а	Я здатний впливати на людей	
б	Моя інтуїція допомагає попередити багато помилок	
в	Я готовий взяти участь у зборах, якщо впевнений, що вони не є втратою часу	
г	Зазвичай можна розраховувати на те, що я придумаю щось оригінальне	
д	Намагаюся, щоб добрі ідеї зацікавили групу	
е	Завжди шукаю найсвіжішої інформації та результатів досліджень щодо проблеми, яку розв’язує група	
є	Переконаний, що моє уміння формулювати власну думку, може допомогти групі прийняти правильне рішення	
ж	Моя справа – організування найважливішої частини роботи	
	Усього	10
ЧАСТИНА 4		
Моєю характерною рисою під час роботи у групі є ...		
а	Моя зацікавленість у тому, щоб більше дізнатися про своїх колег	
б	Без вагань і сумнівів протиставляю свою думку думці більшості	
в	Зазвичай знаходжу такі аргументи, які дають змогу групі оминути помилкового рішення	
г	Особливий талант втілювати задуми у життя	
д	Умію уникати банального та звертати увагу групи на оригінальне рішення	
е	Доводити до досконалості роботу, за яку взявся	
є	Готовий знаходити та використовувати особисті контакти поза групою в її інтересах	
ж	Вміння сконцентруватись на одному рішенні, навіть якщо мене цікавлять різні аспекти справи	
	Усього	10
ЧАСТИНА 5		
Робота у групі приносить мені задоволення, оскільки ...		
а	Мені подобається аналізувати ситуацію та розглядати можливість вибору	
б	Мене цікавить можливість практичного розв’язання проблеми	
в	Мені приємно бути переконаним, що я сприяю створенню добрих взаємин між колегами на роботі	
г	Мені подобається, що я можу значно впливати на прийняття рішень	
д	Мені подобається контактувати з людьми, які можуть	

	запропонувати щось нове	
е	Можу об’єднати людей навколо справи	
є	Можливість спрямувати усю свою увагу на завдання, яке виконую	
ж	Можу реалізуватись у сферах, що потребують розвинутої уяви	
	Усього	10
ЧАСТИНА 6		
Якщо несподівано отримую складне завдання, яке маю виконувати у групі неприємних мені людей ...		
а	У мене виникає бажання десь заховатися, щоб придумати, як вийти з цієї ситуації	
б	Я готовий співпрацювати з людьми, які поважають мою справу	
в	Пропоную розподілити роботу так, щоб менше спілкуватися з цими людьми	
г	Визначаю пріоритети та працюю за планом	
д	Залишаюся спокійним та можу приймати зважені рішення	
е	Незважаючи на тиск, не відступаю від своєї мети	
є	Готовий організувати роботу групи, якщо побачу, що справа не просувається	
ж	Запропоную дискусію для визначення планів та обговорення рішень	
	Усього	10
ЧАСТИНА 7		
Труднощі у моїй роботі виникають через те, що ...		
а	Не вмію стримати свого незадоволення тими, хто, на мою думку, перешкоджає групі у досягненні успіхів	
б	Схильний усе аналізувати, не покладаючись на чуття ситуації, що може не подобатись іншим	
в	Моє прагнення дуже старанно виконувати роботу може стримувати просування роботи групи	
г	Швидко починаю нудьгувати та чекаю, що інші мене стимулюватимуть та зацікавлюватимуть	
д	Мені складно розпочати виконання завдання, якщо нечітко розумію його мету	
е	Іноді мені важко пояснити самому собі та групі мої думки та рішення	
є	Розумію, що вимагаю від інших того, що сам не вмію робити	
ж	Вагаюсь, чи необхідно наполягати на власному погляді, коли мені суперечать	

Усього	10

Опрацювання результатів. Перенести результати до ключа, обчислити бали у кожній графі (табл. 1).

Ключ

Частина	ПО		ПЛ		ЛД		ЛІ		ЛК		СУ		ЛГ		ПЕР	
1	є		г		е		в		а		ж		б		д	
2	а		б		д		є		в		г		е		ж	
3	ж		а		в		г		е		є		д		б	
4	г		ж		б		д		є		в		а		е	
5	б		е		г		ж		д		а		в		є	
6	е		в		є		а		ж		д		б		г	
7	д		є		а		е		г		б		ж		в	
Разом																

Перевірити у табл. 2 рівень вияву певного типу лідера.

Рівень вияву ролі у групі

Тип лідера	Результат (сума балів) за типом			
	Низький	Середній	Високий	Дуже високий
ПО	0 – 6	7 – 11	12 – 16	17 – 23
ПЛ	0 – 6	7 – 10	11 – 13	14 – 23
ЛД	0 – 8	9 – 13	14 – 17	18 – 36
ЛІ	0 – 4	5 – 8	9 – 12	13 – 29
ЛК	0 – 6	7 – 9	10 – 11	12 – 21
СУ	0 – 5	6 – 9	10 – 12	13 – 19
ЛГ	0 – 8	9 – 12	13 – 16	17 – 25
ПЕР	0 – 3	4 – 6	7– 9	10 – 17

Інтерпретація

ПО – практичний організатор (консервативний, дисциплінований, надійний). ПЛ – природний лідер (зрілий, впевнений, викликає довіру). ЛД – людина дії (динамічний, активний, неспокійний). ЛІ – людина ідеї (розумний, створює оригінальні ідеї). ЛК – людина контактів (комунікабельний, допитливий, відкритий). СУ – суддя (об’єктивний, послідовний, поміркований). ЛГ – людина групи (товариський, поступливий, вразливий). ПЕР – перфекціоніст (чесний, добросовісний, тривожний, уважний до деталей).

Додаткова література

1. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія [підручн.]: У 2 кн., Кн.2. Соціальна психологія групи. Прикладна соціальна психологія. – К.: Либідь, 2006.
2. Берн Э. Лидер и группа: о структуре и динамике организаций и групп [пер. с англ.]. – М.: Эксмо, 2009.

Тема 4: Особистість вчителя.

Прикладні концепціїї особистості вчителя. Головні завдання й уміння вчителя: континуальна модель. Завдання вчителя у культурологічному аспекті – західний коуч та східний гуру. Інтерпретація особи вчителя у моделі «значущого Іншого» та моделі «суб'єктності». Проблема «темної тріади особистості» та професійне вигорання вчителя. головні завдання педагогічного спілкування. Психологічний ракурс проблеми розуміння та фасцинація. Сприяння вчителем особистісному самоздійсненню учнів.

Запитаня та завдання семінарського заняття:

1) проаналізуйте особливості особи за завдання з навчання західного куоча та східного гуру,
2) проаналізуйте особистість вчителя у «значущого Іншого» та моделі «суб'єктності»,
3) якими є головні проблем розуміння та чи можливо їх розв'язати метоами фасцинаціїї?

Література до теми

1. Брудный А. А. психологическая герменевтик. – М. Лабиринт, 2005.
2. Лефрансуа Ги. Прикладная педагогическая психология. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2005
3. Роджерс К., Фрейберг Д. Свобода учиться. – М.: Смысл, 2004

4. Шепа О. С. Особистісна зрілість: Модель. Опитувальник. Тренінг. Монографія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 232с.
5. Штепа О. С. Ресурс-менеджмент / Самоменеджмент (самоорганізування особистості) : [навч. посібник] / О. Штепа. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – С. 293-329.

Тема 5: Мотивація навчання

Мотивація у структурі активації. Харакетристика головних потреб, мотивів, цілей. Мотиваційні тенденції. Активаційна концепція Д. Фіске та С. Мадді. Терія локусу контроля Вайнера і Двека. Теорія самоефективності Бандури. Теорія самодетермінації Е. Дісі. Концепція локусу каузальності В. Вайнера. Характеристика «чуття потоку» та резигнації. Психологічні моделі мотивування особистості.

Завдання: на основі наведеного опису особи проаналізуйте особливості її мотивації навчання та сформулюйте рекомендації щодо ефективного мотивування до вивчення психології.

Опис особи

Ірина є ученицею 11-го класу середньої загальноосвітньої школи. Вона завжди самостійно приймає рішення щодо того, з ким товаришувати, як себе поводити у певній ситуації та на що витрачати кишенькові гроші та спілкуватись з людьми неординарними, творчими. Ірина прагне вчитись на «відмінно» з усіх предметів. На уроках з гуманітарних предметів учениці подобається задавати вчителям такі незвичні запитання, щоб усі однокласники подивились на неї із захватом. Іра нерідко категорично висловлює власну точку зору, щодо питань, які стосуються психології особистості. При цьому її думка є обґрунтованою. Учениця багато читає художню літературу. Ірина не боїться іти на конфлікт з однокласниками та вчителями, коли йдеться про оцінювання її знань, вважає, що вчителі несправедливі до неї. Водночас, Іра уміє організувати однокласників для роботи на толоці та для підготовки до свят. Ірина

самостійно, але не систематично виконує домашні завдання. Вона вважає, що більш важливо уміти впевнено та красномовно відповідати. Перед уроками Іра прагне обговорити з подружками головний матеріал уроку, вона уважно слухає їх та задає уточнюючі запитання. У 10-у класі Іра з цікавості взяла участь в олімпіаді з психології та посіла 2-е місце. Після цієї перемоги учениці вирішила, що буде психологом. Мріючи про власний бізнес, Іра відвідує заняття програми «Лідер майбутнього» та читає матеріали часописів політико-економічної тематики.

Література до теми

1. Занюк С. С. Залежність рівня досягнень від сили мотивації // У кн.: Занюк С. С. Психологія мотивації [навч. посібн.]. – К.: Либідь, 2002. – С.223-235.
2. Климчук В. А. Тренинг внутренней мотивации / В. Климчук. – СПб.: Речь, 2005.
3. Мотивация и преподавание // В кн.: Лефрансуа Ги. Прикладная педагогическая психология [пер. з англ.]. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2005. – С.320-329.

Тема 6: Характеристика головних концепцій навчання

Головні концепції навчання: концепція програмованого навчання, концепція проблемного навчання, концепція евристичного навчання, концепція розвивального навчання, концепція медіа-освіти, концепція інтерактивного навчання, концепція активного соціально-психологічного навчання, концепція особистісно зорієнтованого навчання, концепція експеріентного навчання. Принципи головних концепцій навчання та очікувані особистісні зміні від застосування цих концепцій начання. Види компетентності – емоційна, рефлексивна, психологічна, комунікативна, загальна, життєва. Складові загальної компетентності. Критерії ефективності концепцій навчання.

Запитання та завдання до семінарського заняття:

1) якими є головні критерії ефективності концепцій навчання?
2) які концієпціїї навчання є ефективними для застосування у школі та у ВНЗ?
3) якими є голонві очікувані зміни особистоіт у процесі і результаті навчання, та застосування яких концієпцій навчання може зумовити, ініціювати ці зміти?

Література до теми

1. Лефрансуа Ги. Прикладная педагогическая психология / Ги Лефрансуа [пер. с англ.]. – Спб. : прайм-ЕВРОЗНАК, 2005. – 416с.

2. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід [навч. посіб.] / За ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Боришпольця. – К. : Міленіум, 2010. – 440с.

Тема 7: Завдання педагогічного спілкування

Головні завдання педагогічного спілкування: мотивування, фасцинація, виховання, формування компетентності, формування умінь самоменеджменту. Моделі педагогічного спілкування. Характеристики суб’єкта утрудненого спілкування та бар’єри педагогічного спілкування. Методи виховання. Стратегії інграціації. Характеристика асертивної поведінки.

Завдання 1 до семінарського заняття:

1) охарактеризуйте компоненти фасцинативних умінь,
2) охарактеризуйте головні напрями самоменеджменту,
3) проаналізуйте пріоритетність завдань педагогічного спілкування.

Завдання 2: визначте особливості ваших фасцинативних умінь за опитувальником.

Фасцинативні уміння (О. Штепа)

Інструкція: дайте відповідь “так” або “ні” на поставлені питання

1. У мене хороші стосунки з колегами по роботі
2. До себе я більш вимогливий, ніж до інших
3. Я не схильний приймати рішення спонтанно
4. Я розмовляю з своїми колегами по роботі і на “неробочі” теми
5. Переконаний, що слід покладатись лише на самого себе
6. Я можу попросити у когось допомоги чи поради
7. Мені подобається, якщо навколишні прихильні до мене
8. Я поділяю думку, що за необхідності людина може достатньо легко позбавитись своїх небажаних звичок
9. Я легко дратуюсь, коли помічаю, що не можу повністю виконати завдання
10. Для мене важливо бути зрозумілим для інших
11. Я визнав, що побоююсь чогось і одночасно попросив, щоб це взяли до уваги
12. Я поділяю думку, що для людини власні інтереси є завжди важливішими за інтереси
13. Іноді я відкладаю зробити те, що мав би зробити зараз
14. Я можу сказати комусь: “Ти справді чудова людина, цілеспрямована, творча”
15. Мої друзі вважають мене працелюбним
16. Мені подобається бути причетним до певних об’єднань або організацій
17. Не думаю, що найбільш цінним для людини є улюблена робота
18. Хтось із знайомих сказав вам: “Скажи відверто, що ти про це думаєш”. І я чесно відповів
19. Для мене важливо мати гарних співрозмовників
20. Перешкоди роблять мої рішення більш твердими
21. Мені не подобаються фільми, у яких не зрозуміло, хороша чи погана людина головний герой
22. У мене хотіли позичити гроші, а я відмовив без жодних пояснень або виправдань
23. У складних ситуаціях необхідно шукати принципово нові рішення
24. Я схильний до ініціативності

25.Я можу попросити когось не заважати мені працювати

26.Волію ставити перед собою реалістичні завдання

27.Людині дуже важко подолати внутрішню суперечку емоцій і розуму

28.У мене було відчуття, що я поводився незграбно і нетактовно, тому запитав, чи не образив когось

29.Мені більше подобається працювати в групі, ніж насамоті

30.Я можу попросити повернути книгу або іншу річ, яку колись дав другу (подрузі)

31.Я не менш честолюбний, ніж навколишні

32.Коли я не зрозумію того, що мені пояснюють, то можу сказали: “Я не розумію, прошу пояснити ще раз”

33.Для мене важливо мати дружні стосунки з людьми

34.Яке визначення, на вашу думку, є найбільш точним та лаконічним

Людина – це:

34.1) індивід чоловічої або жіночої статі;

34.2) представник homo sapiens;

34.3) назва окремої особистості.

35.Яке визначення, на вашу думку, є найбільш точним та лаконічним

Екологія – це:

35.1) стан сучасної природи;

35.2) вчення про рівень сприятливості довкілля для життя людей;

35.3) наука про довкілля людини.

36.Яке визначення, на вашу думку, є найбільш точним та лаконічним

Подія – це:

36.1) раптова зміна течії життя людини;

36.2) одиниця суб’єктивного часу людини;

36.3) життєва обставина, що викликала переживання.

37.Яке визначення,на вашу думку, є найбільш точним та лаконічним

Час – це:

37.1) нематеріальна субстанція;

37.2) закономірність плинності подій;

37.3) відстань між минулою та майбутньою миттю життя людини.

38.Яке визначення, на вашу думку, є найбільш точним та лаконічним

Емоція – це:

38.1) значне переживання людини, що викликано певною ситуацією;

38.2) позитивне або негативне переживання людини;

38.3) стан переживання значущих подій життя.

39.Яке визначення,на вашу думку, є найбільш точним та лаконічним

Цінність – це:

39.1) те, що є дуже важливим для людини;

39.2) пріоритет, що визначає поведінку людини;

39.3) сакральна мета життя.

40.Яке визначення, на вашу думку, є найбільш точним та лаконічним

Характер – це:

40.1) система вроджених та набутих протягом життя властивостей людини;

40.2) індивідуальне поєднання вроджених та набутих властивостей людини, що виявляється у її типовій поведінці;

40.3) сукупність стійких властивостей індивіда.

41.Яке визначення, на вашу думку, є найбільш точним та лаконічним

Стимул – це:

41.1) гостра необхідність діяти;

41.2) система дій з активізації людини;

41.3) спонукання до дії.

42.Яке визначення, на вашу думку, є найбільш точним та лаконічним

Особистість – це:

42.1) цілісність, яка самовизначається,;

42.2) особлива властивість людини, що набувається нею у процесі спільної діяльності та спілкування;

42.3) феномен суспільного розвитку,

43.Яке визначення, на вашу думку, є найбільш точним та лаконічним

Біографія – це:

43.1) опис життя людини спостерігачем;

43.2) опис життя видатних особистостей їхніми нащадками;

43.3) опис життєвого шляху людини.

Опрацювання результатів: за кожну відповідь “так” нараховується 1 бал (пп.№1-4, у п. 5 – вказано правильну відповідь). Визначити суму балів за кожною шкалою і зробити висновок щодо фасцинативних (fascinare – вміння робити зрозумілим) умінь вчителя.

Складові фасцинативних умінь	№ тверджень	Разом
1. Мотивація досягнення успіху	2, 5, 9, 13, 15, 20, 24, 26,31	
2. Креативність	3, 8, 12, 17, 21, 23, 27	
3. Афіліативне прагнення	1, 4, 7, 10, 16, 19, 29, 33	
4. Асертивність	6, 11, 14, 18, 22, 25, 28, 30, 32	
5. Вміння пояснювати поняття	34-2, 35-3, 36-2, 37-3, 38-1, 39-2, 40-1, 41-2, 42-3, 43-1.	
Загальний рівень фасцинативних умінь		

Завдання 3: проаналізуйте наведені педагогічні ситуації, визначте причини психологічних помилок вчителя та сформулюйте його асертивну відповідь у кожній з ситуацій.

Педагогічні ситуації *(літ.:Молодцова Н. Г. Практикум по педагогической психологи. – СПб.: Питер, 2007. – С.144-151)*

Ситуація 1. Ви почали урок, усі учні заспокоїлись, в класі (аудиторії) тиша, іі раптм в класі хтось засміявся. Ви ще не встигли нічого сказати і здивовано дивитесь на учня, який засміявся, а він дивиться вам прямо в очі і каже: “Мені завжди смішно дивитись на вас, і хочеться сміятись, коли ви починаєте зааняття”. Як ви наа це відреагуєте? Виберіть оди з запропонованих варіантів.

1.1. “Отакої!”

1.2. “А що тобі смішно?”

1.3. “Та будь-ласка!”

1.4. “Ти що, дурник?”

1.5. “Мені подобаються веселі люди”

1.6. “Я радий (-а), що стврюю у тебе веселий настрій”

Ситуація 2. Напочатку занять або після того, як ви вже провели декілька занять, учень (студент) заявляє вам: “Я не думаю, щоо ви, як педагог, зможетенас чомусь навчити”.

2.1. “Твоя справа вчитись, а нне вчитти вчителя”

2.2. “Таких, як ти, я звісно нічому не зможу навчити”

2.3. “Можливо, тобі краще перейти до іншого класу і вчитись в іншого вчителя?”

2.4. “Мені цікаво знати, чому ти так думаєш”

2.5. “Давай поговоримо про це докладніше. У моїй поведінці, напевно, є щось, щоо привело тебе до такої думки”

Ситуація 3. Вчитель видав учню завдання, а той не бажає його виконувати и при цьому заявляє: “Я не хоочу цього робити!” Якою має бути реакція вчителя?

3.1. “Не хочеш – змусимо!”

3.2. “Для чого ж ти тоді прийшов вчитися?”

3.3. “Тим гірше для тебе, заллишайся невігласом. Твоя поведінка схожа на поведінку людини, яка назло відію пішла б пішки!”

3.4. “Ти сідомий, чим це може для тебе завершитись?”

3.5. “Не міг би пояснити, чому?”

Ситуація 4. Учень розчарований своїми навчальними успіхами, сумнівається у своїх здібностях і в тому, що йому взагалі вдасться зрозуміти і засвоїти матеріал як слід, і говорить вчителю: “Як ви думаєте, я зможу коли-небудь вчитися на “відмінно” і не відставати від інших у класі?” Що витель має йому на це відповісти?

4.1. “Якщо сказати чесно – сумніваюсь”

4.2. “Так, звичайно, можеш у цьому не сумніватись!”

4.3. “У ттебе прекрасні здібності, і я пов’язую з тобою великі сподівання!”

4.4. “Чому ти сумніваєшся у собі?”

4.5. “Давай поговоримо і з’ясуємо, в чому проблема?”

4.6. “Багато залежить від того, як ми з тобоою будемо працювати”

Ситуація 5. Учень каже вчителю: “На найближчі два уроки я не піду, тому що хочу у цей час погуляти здрузями, та і від школи відпочити”. Як вчитель має йому відповісти?

5.1. “Тільки спробуй!!”

5.2. “Наступного разу прийдеш д школи з батьками!!”

5.3. “Це твоя справа, тобі здавати іспит. Пропущені заняття все одно відпрацьовуватимеш, а я тебе обов’язкоово запитаю”

5.4. “На мою думку, ти дуже несерйозно ставишся до навчання”

5.5. “Можливо, тообі взагалі залишити школу?”

5.6. “А що ти збираєшся робити далі?”

5.7. “Мені цікаво знати, чому прогулянка з друзями для тебе цікавіше, ніж навчання у школі?”

5.8. “Я тебе розумію: друзі дійсно цікавіше, ніж школа. Але чому це важливо саме для тебе?”

Ситуація 6. Учень побачив вчителя, який заходив до класу і сказав йому: “Ви виглядаєте дуже стомленим”. Як на це має відреагувати вчитель?

6.1. “Думаю, що з твого боку не дуже пристойно робити мені ттакі зауваження”

6.2. “Так, я себе поогано почуваю”

6.3. “Не хвилюйся за мене краще на себе подивись”

6.4. “Я погано сьогодні спав, маю багато роботи”

6.5. “Не турбуйся, це не заважатиме уроку”

6.6. “Ти дуже уважний! Дякую за турботу”

Ситуація 7. “Я відчуваю, що заняття, які ви ведете, не допомагають мені”, – каже учень вчителю і додає: “Я думаю взагалі кинут заняття”. Як на це має відреагувати вчитель?

7.1. “Припини казати дурниці”

7.2. “Оце додумався!”

7.3. “Може, тобі знайти іншого вчителя?”

7.4. “Я хотів би докладніше дізнатись, чому у тебе виникло таке бажання”

7.5. “А якщо нам разом попрацювати над розв’язанням цієї проблеми?”

7.6. “Може, твою проблему можна розв’язати якось інакше?”

Ситуація 8. Учень каже вителю, демонструючи самовпевненість: “Немає нічого такого, що я не зміг ба зробити. Зокрема мені нічоогоо не варто засвоїти і ваш предмет!” Якою має бюутти відповідь вчителя?

8.1. “Ти надто добре думаєш про себе”

8.2. “З твоїми здібностями – суиніваюсь!”

8.3. “Ти, певно почуваєш себе достатньо впевнено, якщо так говориш”

8.4. “Не сумніваюсь, я знаю що ти можеш багато чого досягти”

8.5. “Це, напевно, вимагає від тебе великого напруження”

8.6. “Самовпевненість шкодить справі”

Ситуація 9. У відповідь на справедливе зауваження вчителя учень каже: “Щоб засвоїти предмет, мені не потрібно багато працювати. Мене вважають досить здібною людиною!” Що має відповісти вчитель?

9.1. “Ця думка навряд чи про тебе”

9.2. “Ти вже мав труднощі у навчанні, і знання тобі не допомогли”

9.3. “Багато людей вважають себе здібними, аде не усі такими є насправді”

9.4. “Я радий, що такої високої думки по себе”

9.5. “Це тим більше має змусити тебе докладати більших зусиль у навчанні”

9.6. “Це звучить так, ніби ти сам не дуже віриш у своої здібності”

Ситуація 10. Учень каже вчителю: “Я знов забув виконати домашнє завдання”. Як реагувати вчителю?

10.1. “Знову!”

10.2. “Ти на вважаєш, що це вияв безвідповідальності?”

10.3. “Думаю, тобі час ставитись до спра більш серйозно”

10.4. “Напевно, у тебе не булоо для цього можливості?”

10.5. “Як ти думаєш, чому я шоразу про це нагадую?”

Ситуація 11. Учень у розмові з вчителем каже йому: “Я хотів би, щооб ви ставились до мене краще, ніж до інших”. Як має відреагувати вчитель?

11.1. “Чому це я маю ставитись до тебе краще, ніж до інших?”

11.2. “Я не збираюсь заводити “любимчиків”!!”

11.3. “Мені не подобаються люди, які гооворять, як ти”

11.4. “Я хотів би знати, чоому маю видііляти тебе серед інших”

11.5. “Якби ти знав, що я ставлюсь до тебе з більшою увагою, ніж до інших, ти почувався б краще?”

11.6. “Як ти думаєш, як насправді я ставлюсь до тебе?”

Ситуація 12. Учень висловив вчителю свої сумніви, щодо можливості засвоєння ним предмету, і каже: “Я сказав вам, що мене непокоїть. Тепер ви скажіть, у чому причина цього, і як мені бути далі?” Що має відповісти вчитель?

12.1. “Здається, у тебе комплекси”

12.2. “У тебе немає жодних причин для непокоєння”

12.3. “Перш ніж щось сказати, мені необхідно краще розібратись у ситуації”

12.4. “Давай ще попрацюємо, а згодом повернемось до цієї проблеми”

12.5. “Я не готовий відповісти зараз, мені треба подумати”

12.6. “Не хвилюйся, я свого часу також багато чого не вмів”

Ситуація 13. Учень каже вчителю: “Мені не подобається те, що виговорите і захищаєте на заняттях”. Що має відповісти вчитель?

13.1. “Це – погано”

13.2. “Ти, напевно, на цьому не знаєшся”

13.3. “Сподіваюсь, що вподальшому, в процесі занять твоя думка зміниться”

13.4. “Чому?”

13.5. “А в чому ти сам переконаний і готовий захищати?”

13.6. “На смак і колір друзів немає”

13.7. “Як ти думаєш, чому я це говорю і захищаю?”

Ситуація 14. Учень демонструє явно негативне ставлення до одного з уучнів класу і каже вчителю: “Я не хочу вчитись разом з ним!!” Що має відповісти вчитель?

14.1. “І що?”

14.2. “Нічого не вдієш, доведеться”

14.3. “Це нерозумно з твого боку”

14.4. “Після сказаного тобою, він також не захоче тебе знати”

14.5. “Чому?”

14.6. “Я думаю, ти неправий”.

Література до теми

1. Лефрансуа Ги. Прикладная педагогическая психология / Ги Лефрансуа [пер. с англ.]. – Спб. : прайм-ЕВРОЗНАК, 2005. – 416с.
2. Джонсон Девід В. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування / Девід В. Джонсон [пер. с англ.]. – К.: Вид. Дім “КМ Академія”, 2003.

ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З СПЕЦКУРСУ

1. Предметом педагогічної психології є:

а) психологічні закономірності розвитку учня;

б) психологічні механізми взаємодії вчителя і учня;

в) зміни особистості у процесі і результаті навчання і виховання;

г) закономірності навчання.

2. Однією з основних проблем педагогічної психології є проблема співвідношення:

а) навчання, виховання і розвитку;

б) навчання, виховання та індивідуального підходу;

в) розвитку та індивідуального підходу;

г) інтелекту і сензитивних періодів розвитку.

3. Метою здійснення психологічного аналізу уроку є:

а) педагогічна атестація вчителя;

б) виявлення факторів ефективного розвитку і виховання учнів та рефлексія педагогічної майстерності вчителя;

в) висновок щодо рівня засвоєння учнями навчального матеріалу;

г) виявлення факторів оптимізації методології навчання.

4. Аналіз і відбір необхідної інформації, її перетворення, володіння сучасними інформаційними технологіями – це характеристики:

а) комунікативної компетенції;

б) навчально-пізнавальної компетенції;

в) інформаційної компетенції;

г) інтелектуальної компетенції.

5. Комунікативна компетенція полягає у:

а) наявності навичок роботи у групі;

б) володінні різними соціальними ролями;

в) умінні добирати адекватні способи спілкування;

г) усі варіанти відповідей є правильними.

6. Виховання – це:

а) цілеспрямований вплив на особистість з метою її зміни;

б) процес взаємодії між вихователем і учнем (вихованцем);

в) планомірний вплив на свідомість і поведінку людини з метою формування у неї певних понять, принципів, цінностей;

г) усі варіанти відповідей єправильними.

7. Прагення з власної ініціативи засвоювати знання, що не входять до об’єму, визначеного курсом, та уміння об’єднувати знання з різних предметів є виявом:

а) відповідальності учня;

б) уміння учня вчитись самостійно;

в) пізнавальної активності учня;

г)усі варіанти відповідей є правильними.

8. Критеріями научуваності є:

а) потреба учня у допоміжних запитаннях;

б) кількість помилкових спроб при навчанні;

в) час, необхідний для научіння;

г) усі варіанти відповідей є правильними.

9. Автором теорії проблемного навчаня є:

а)+А. Матюшкін;

б) Л. Занков;

в) С. Рубінштейн;

г) А. Бандура.

10. навчання” як поняття “рефлексія особистого досвіду” до поняття:

а) “інтерактивне навчання”,

б) “експеріенттне навчання”,

в) “евристичне навчання”.

Рівень знань та умінь з спецкурсу оцінюється відповідно до загальнофакультетської системи.

Загальнофакультетська трирівнева система оцінювання знань студентів

<table>
<tr><td rowspan="2">Оцінка ЄКТС</td><td rowspan="2">Оцінка в балах</td><td colspan="3">Оцінка за національною шкалою</td></tr>
<tr><td colspan="2">Екзамен, диференційований залік</td><td>Залік</td></tr>
<tr><td>A</td><td>90–100</td><td>5</td><td>відмінно</td><td rowspan="5">зараховано</td></tr>
<tr><td>B</td><td>81–89</td><td rowspan="2">4</td><td rowspan="2">добре</td></tr>
<tr><td>C</td><td>71–80</td></tr>
<tr><td>D</td><td>61–70</td><td rowspan="2">3</td><td rowspan="2">задовільно</td></tr>
<tr><td>E</td><td>51–60</td></tr>
<tr><td>FX</td><td>31–50</td><td rowspan="2">2</td><td rowspan="2">незадовільно</td><td rowspan="2">не зараховано</td></tr>
<tr><td>F</td><td>0–30</td></tr>
</table>

Оцінка знань студента з курсу складається з суми балів, отриманих ним протягом семестру.